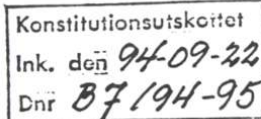

SOCIALDEMOKRATISKA RIKSDAGSGRUPPEN
Besöksadress: Riddarhustorget 7-9
100 12 STOCKHOLM
Tel. 08/786 40 00 • Postgiro 35 57 65-9

Till
konstitutionsutskottet

Inledning

Med denna anmälan vill vi att konstitutionsutskottet granskar frågan om statsråds förmögenhetsinnehav ur en ny aspekt. Anmälan gäller frågan om allmänhetens förtroende för ett statsråd kan rubbas av att statsrådet är ägare eller delägare av ett fondkommissionsföretag och detta förhållande kan påverka företagets möjligheter till förmånlig behandling i olika sammanhang, såväl hos myndigheter som hos andra.

Bakgrund

Enligt 18 § riksbankslagen (1988:1385) får Riksbanken på penningpolitiskt motiverade villkor bevilja kredit till och ta emot inlåning från bankinstitut samt medverka i betalningsutjämning. Räntevillkoren för denna ut- och inlåning skall offentliggöras. Om det finns synnerliga skäl, får Riksbanken även på andra än de angivna villkoren bevilja kredit till svenska bankinstitut och till andra svenska företag som står under tillsyn av Finansinspektionen.

Enligt uppgifter i tidningen Dagens Industri den 21 september 1994 fick under räntekrisen hösten 1992 fondkommissionsföretaget Öhman låna 750 miljoner kronor av Riksbanken till en ränta om 34 % medan andra fondkommissionärer samtidigt fick betala 500 % för motsvarande typ av lån. Enligt tidningsuppgifterna tillämpade Riksbanken den nämnda undantagsregeln om synnerliga skäl när den gav Öhman det förmånliga lånet. Banken anges ha uppfattat att Öhman stod inför en akut kris vid tiden för låneansökan.

Tidigare KU-granskning

Enligt 6 kap. 9 § andra stycket regeringsformen får statsråd inte utöva allmän eller enskild tjänst och inte heller inneha uppdrag eller utöva verksamhet som kan rubba förtroendet för statsrådet. Förbudet har även till uppgift att undvika jävs-situationer.

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen granskat statsråds innehav av värdepapper m.m. och i anslutning härtill frågor om jäv för statsråden. Här kan hänvisas till granskningarna våren 1993 och våren 1994 (bet. 1992/93:KU30, 1993/94:KU30). Granskningarna har utgått från att det är nödvändigt för det politiska arbetets anseende att allmänheten har förtroende för att statsråden står självständiga gentemot ovidkommande intressen. Det har inte bara gällt frågan om förtroendet faktiskt har rubbats utan också om allmänheten med hänsyn till omständigheterna kan ha haft anledning att ifrågasätta förtroendet.

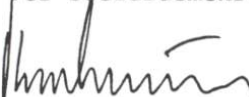
Ny KU-granskning

Statsrådet Ulf Dinkelspiel är delägare i Öhman. Detta är väl känt. Man kan utgå från att Riksbanken också kände till detta. En fråga som uppkommer är om statsrådet Dinkelspiels engagemang i Öhman hade någon betydelse för Riksbankens förmånliga behandling av företagets låneansökan. Enligt uppgifterna i Dagens Industri uppfattade Riksbanken Öhmans framställning som ett nödrop, "ett institut stod inför en akut kris". En konkurs hade naturligtvis varit besvärande för Ulf Dinkelspiel också i hans egenskap av statsråd, men även för regeringen med tanke på att konkursen hade berört ett av dess statsråd.

Affären ger en ny aspekt på statsråds förmögenhetsinnehav. Förut har intresset främst varit inriktat på om allmänheten kan ha förtroende för att ett aktieäggande statsråd kan utöva sin tjänst utan att ta ovidkommande hänsyn till sin förmögenhet. Det nu aktuella fallet rör frågan om det förhållandet att en ägare eller delägare av ett fondkommissionsföretag också är statsråd, kan påverka företagets möjligheter till förmånlig behandling i olika sammanhang, såväl hos myndigheter som hos andra. Även detta är ett spørsmål om förtroende för statsrådet i den mening som åsyftas med bestämmelsen i 6 kap. 9 § andra stycket regeringsformen. Ansvar för att statsråden uppfyller kravet på förtroende ligger ytterst på statsministern.

Uppgifterna om de förmånliga lånevillkoren till Öhman motiverar enligt vår mening en ny KU-granskning av frågan om statsrådet Ulf Dinkelspiels speciella förmögenhetsförhållanden är förenliga med hans uppdrag som statsråd. Granskningen bör klarlägga huruvida statsminister Carl Bildt har levt upp till sitt ansvar för att statsrådet Ulf Dinkelspiel uppfyllt kraven i 6 kap. 9 § andra stycket regeringsformen.

Stockholm den 22 september 1994
För socialdemokraterna i konstitutionsutskottet

Thage G Peterson
Ordf.